

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

Natura 2000-områdets namn och områdeskod

Björns skärgård, SE0210280

Områdestyp och skyddsstatus

SAC (Särskilt bevarandeområde enligt EU:s art- och habitatdirektiv) och SPA (enligt EU:s fågeldirektiv).

Regeringen godkände utpekande av området i juli 2000.

Tidigare bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen i mars 2009.

Denna bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen den 31 mars 2017.

Områdets storlek

1 120,7 ha

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

<u>Kod</u>	<u>Namn</u>	<u>Areal</u>
1140	Blottade ler- och sandbottnar	22,22 ha
1150	*Laguner	6,67 ha
1160	Stora vikar och sund	124,60 ha
1220	Sten- och grusvallar	9,25 ha
1620	Skär och små öar i Östersjön	660,31 ha
1630	*Strandängar vid Östersjön	11,64 ha
4030	Torra hedar	11,38 ha (8,72 ha regeringsanmält)
8230	Hällmarkstorräng	46,18 ha
9010	*Taiga	5,21 ha
9030	*Landhöjningsskog	11,24 ha
9050	Näringsrik granskog	3,03 ha

*) Bevarandet av naturtypen har hög prioritet inom EU.

Naturtypen 5130 Enbuskmarker (2,67 ha) har tidigare anmälts för området, men har tagits bort från denna bevarandeplan då den inte bedöms förekomma.

Naturtypernas utbredning visas på karta, bilaga 1.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivets bilaga 2

1166 Större vattensalamander (*Triturus cristatus*)

1355 Utter (*Lutra lutra*) (ej regeringsanmält)

Ingående arter enligt fågeldirektivets bilaga 1

- A007 Svarthakedopping (*Podiceps auritus*) (ej regeringsanmält)
- A038 Sångsvan (*Cygnus cygnus*)
- A045 Vitkindad gås (*Branta leucopsis*) (ej regeringsanmält)
- A075 Havsrör (*Haliaeetus albicilla*)
- A119 Småfläckig sumphöna (*Porzana porzana*) (ej regeringsanmält)
- A127 Trana (*Grus grus*)
- A177 Dvärgmå (Larus minutus)
- A190 Skräntärna (*Sterna caspia*)
- A193 Fisktärna (*Sterna hirundo*)
- A194 Silvertärna (*Sterna paradisaea*)
- A222 Jorduggla (*Asio flammeus*) (ej regeringsanmält)
- A224 Nattskär (*Caprimulgus europaeus*) (ej regeringsanmält)
- A236 Spillkråka (*Dryocopus martius*) (ej regeringsanmält)
- A338 Törnskata (*Lanus collurio*)
- A466 Sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*)

Ägarförhållanden

Privat, bolag, samfällighet och statligt.

Kommun

Tierp.

Översiktlig beskrivning av området

Natura 2000-området Björns skärgård är beläget nordost om Skärplinge vid Upplands nordkust med sex större öar och en mängd småskär. Området har ett mycket rikt fågelliv, med 2500-3500 häckande par. Skärgården ligger på en utbredd platå där djupet sällan överstiger 7 m och ofta är betydligt grundare. Endast i en smal kil söder om Västerskian samt djupbranterna i de nordligaste och sydvästligaste delarna överstiger vattendjupet 10 meter. Övärlden skapas dels av låga hällar, dels av stråk av grov morän. Den södra delen är mer eller mindre oframkomlig på grund av klippryggar och sten i vattenlinjen med små, djupare områden däremellan. Bottnarna är huvudsakligen steniga och grusiga med endast mindre områden med tunna lager finsediment. Framför allt den södra delen av området kommer i framtiden att ge upphov till intressanta avsnörningsstadier med landhöjningen.

Landvegetationen är varierande med hållmarkstallskog och fuktig högörtsgrenskog samt orkidrika strandlundar med ask, lönn och klibbal. Strandängspartier förekommer på en del håll, varav några bär en rik flora med bl.a. kärrknipprot och ängsnycklar. Strandängarna begränsas ofta inåt land av en havtornsbård. I dag finns ingen hävd i området, varför grågässen har en nyckelroll då de betar av

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

gräsvegetationen och ger goda förutsättningar för häckande vadarfåglar. De mindre öarna som är mycket viktiga för sjöfågelhäckningen är i stort sätt trädlösa men har ibland stora buskage och snår. Bland sjöfåglar kan nämnas skrântärna, silvertärna, silltrut, sydlig kärnsnäppa, roska, bergand, svärta, skedand, stjärtand och tobisgrissla. Se tabell 1 för en sammanställning av förekommande sjöfåglar under åren 2013-2015. En nyckelart i området är skrattmåsen som genom sitt aggressiva beteende kring sina kolonier skrämmer bort boplundrande arter och är därigenom en förutsättning för lyckade häckningar för många andra arter. Dock är minken ett mycket stort problem om den inte jagas aktivt. I öarnas våtmarker och småvatten finns förekomster av gölgroda och större vattensalamander.

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet med Natura 2000-området Björns skärgård är att bevara eller återställa gynnsamt tillstånd för de prioriterade bevarandevärden som anges nedan. Även prioriterade bevarandeåtgärder anges nedan.

Länsstyrelserna ska enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ta fram bevarandesyften för alla Natura 2000-områden. Bevarandesyftet används tillsammans med beskrivningarna av områdets livsmiljöer och arter vid tillståndsprövningar som rör området, enligt 7 kap 28a – 29 §§ miljöbalken.

Bevarandesyftet ger även vägledning om hur myndigheterna behöver arbeta för att prioritera Natura 2000-områden i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 kap. 27 § miljöbalken och 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Prioriterade bevarandevärden:

- Naturtyperna blottade ler- och sandbottnar, laguner, stora vikar och sund, sten- och grusvallar, skär och små öar i Östersjön, strandängar vid Östersjön, hållmarkstorräng, landhöjningsskog.
- Arterna skrântärna, fisktärna, silvertärna, törnskata, havsörn, sydlig kärnsnäppa, vitkindad gås, nattskär, ortolansparv, småfläckig sumphöna.

Motivering:

- Öar med variationsrika miljöer, av stor betydelse för häckande och flyttande fåglar.

Prioriterade bevarandeåtgärder:

- Åtgärder för att minska beståndet av mink.
- Viktiga fågelskär hålls fria från uppväxande träd och buskar.
- Hävdberoende naturtyper bör hävdas regelbundet och hållas fria från igenväxningsvegetation.

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

- Naturvårdsanpassad skötsel i de av skogsbruk påverkade delarna för att på sikt kunna få skog med naturskogskaraktär.
- Reglera båttrafiken vid behov för att minimera störning.
- All muddring bör förbjudas, utom in till hamnen på Björn.

Tabell 1. Lista över förekommande sjöfåglar under åren 2013-2015.

	2013	2014	2015		2013	2014	2015
Gräsand	60	40	59	Trana	1	3	1
Knipa	1	5	2	Tofsvipa	7	13	8
Storskrake	76	63	123	Strandskata	39	45	32
Ejder hane	78	48	43	Större strandpipare	21	22	13
Ejder hona	22	11	3	Drillsnäppa	12	6	2
Grågås	28	20	22	Rödbena	66	65	39
Kanadagås	0	2	2	Roskarl	34	30	28
Skäggdopping	1	3	0	Labb	6	6	8
Knölsvan	25	24	18	Havstrut	30	21	22
Vitkindad gås	1	6	5	Silltrut	143	148	156
Gravand	1	1	1	Gråtrut	188	148	128
Snatterand	20	25	15	Fiskmås	366	271	365
Bläsand	1	0	0	Skrattmås	659	765	664
Stjärtand	1	1	0	Dvärgmås	0	2	1
Kricka	8	6	0	Skräntärna	110	110	142
Skedand	37	39	17	Fisktärna	265	334	387
Årta	0	1	0	Silvertärna	347	496	597
Vigg	134	120	101	Tobisgrissla	50	37	28
Svärta	73	49	32	Skärpiplärka	0	2	1
Småskrake	81	64	39				

Beskrivning av naturtyper och arter

1140 – Blottade ler- och sandbottnar (22,22 ha)

Områden med blottade ler- och sandbottnar förekommer utspritt över Björns skärgård.

Naturtypen består av grunda, sandiga och leriga bottnar som delvis blottas vid lågvatten. Bottnarna är ofta fria från makrovegetation men med stora mängder blågrönalger och kiselalger. Naturtypen är viktig för änder och vadarfåglar som söker

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

föda i de grunda bottenarna. Gränsdragningen mot lagun är att blottade ler- och sandbottnar saknar tröskel.

Lerbottnar är känsliga för övergödning både direkt i form av utsläpp och av drivande algmattor. Muddring påverkar naturtypen genom grumling och uppslamning som leder till frigörelse av näringsämnen vilket i sin tur kan påverka artsammansättningen. Utsläpp av olja och kemikalier påverkar naturtypen och dess arter negativt liksom främmande arter. Ett stort övergripande hot mot alla havsmiljöer är en ökad mängd koldioxid i atmosfären vilket orsakar försurning av havet. Detta är framförallt ett hot mot marina arter som har ett skelett av kalk som växtplankton, kräftdjur och musslor.

1150 – *Laguner (56,67 ha)

En lagun är en vattensamling som helt eller delvis är skild från havet genom sandbankar, hällar eller liknande. Lagunerna kan ha varierande salthalt och vattenvolym, beroende på avdunstning, sötvattentillrinning samt tillfälliga översvämningar av havsvatten. Området är översiktligt inventerat i maj 2005 varefter två områden, Källhamnen och den stora, öppnare fladan från sundet mellan Långören och Turmansören upp till Källen, inventerades med basinventeringsmetod i augusti 2005. I augusti 2015 inventerades 13 punkter med avseende på fiskyngel och bottenförhållanden.

Huvuddelen av lagunerna kan betraktas som flador men här finns också ett fåtal mindre gloflador eller glon. Området vid Björn är stenigt och till större delen grundare än 1,5 meter men har en djuphåla i väster som är ca 2,5 meter djup. Botten består huvudsakligen av klapper och vegetationen troligen mycket sparsam på grund av den höga exponeringen. Mindre mängder borstnate hittades vid besöken i maj 2005 och augusti 2015. Det lilla området vid källhamnen är en kraftigt trösklad flada på gränsen till gloflada. Tröskeldjupet är endast 0,3 meter och maxdjupet ca 1,5 meter. Sedimenten är här tjockare och stora ytor täcktes av kraftig borstnate vid besöket i maj 2005. I augusti 2015 var botten nästan bar med endast enstaka små havsnajas och hårsärv. Bottenarna i övriga lagunområden är förhållandevis hårda med endast tunna mjuksediment. Trots detta och trots att exponeringen är förhållandevis hög och att det var tidigt på säsongen, växte här ganska stora mängder rödsträse på flera ställen vid besöket i maj 2005. Maxdjupet varierade mellan ca 1,5 meter i väster och ca 3 meter i öster. Totalt har ett femtontal arter högre bottenvegetation påträffats i området. Undersökningen 2015 visade att lagunerna i Björns skärgård sannolikt inte är viktiga för lek och uppväxt av varmvattengynnade arter såsom abborre, gädda och cyprinider. Laguner är eller kommer att bli viktiga för bl.a. föryngrande fisk, födosökande fåglar, vattensalamandrar och gölgradan.

Se under 1160 för information om naturtypens känslighet.

1160 – Stora vikar och sund (124,6 ha)

De grunda vikarna och sunden har till skillnad från lagunerna ständigt god kontakt med angränsande hav och har därmed endast ett begränsat inflytande av sötvatten.

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

Områdena är dock ofta skyddade från kraftiga vågor och innehåller olika typer av sediment. Dessa områden är delvis översiktligt inventerade i maj 2005 och med ett antal provpunkter i augusti 2015. Bottenförhållanden och vegetation påminner starkt om de större lagunerna. Dock var mängden rödsträse mycket mindre. Området är synnerligen svårframkomligt med båt. De grunda områdena är ofta rika reproduktionslokaler för fisk och viktiga födosökslokaler för sjöfågel.

Laguner och Stora grunda vikar och sund är känsliga för störningar i vattenutbytet. För lagunerna gäller detta specifikt att den tröskel som skiljer lagunen från havet inte får påverkas. Om tröskeln förstörs eller förändras så att mer havsvatten når lagunen kommer vattentemperaturen att sjunka och fiskproduktionen kan drastiskt minska. Muddring påverkar naturtyperna dels genom att lagunernas tröskel tar skada, men även genom grumling och uppslamning som leder till frigörelse av näringsämnen vilket i sin tur kan leda till ett utarmat fiskesamhälle. Anläggande av bryggor och liknade konstruktioner får snarlika följder som muddringsverksamhet.

Övergödningen i Östersjön är ett ständigt problem men strandnära skogavverkningar och utsläpp från enskilda avlopp kan lokalt kraftigt förvärra denna påverkan. Båttrafik påverkar stränderna negativt genom ökad ursvallning och erosion av finare material liksom störning på bottenvegetationen och uppslamning av näring från bottensedimenten. Från båtmotorerna sker även utsläpp av oljor, kemikalier, tungmetaller m.m. Fiskarnas lek och uppväxt, liksom flertalet fågelarters häckning, kan dessutom komma att störas av buller, vibrationer och vattenströmmar orsakat av båtmotorer. Naturtypens känslighet gör att fiske med redskap som skadar bottarna och icke selektiva fiskeredskap som hotar den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur kan vara ett problem. Oljeutsläpp kan få förödande verkningar.

1220 – Sten- och grusvallar (9,25 ha)

Längs med stränder som är exponerade för vind och vågor har det finare materialet i moränen svallats ur och kvar blir mer eller mindre väl utvecklade klapperstensstränder. Ovanför den omedelbara strandzonen utvecklas olika vegetationstyper och i de äldre delarna kan antingen strandängar, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar förekomma. Denna vegetation övergår ofta till havtornsbuskage och naturtypen 9030, naturliga primärskogar i landhöjningskust. Längs steniga stränder finner många fågelarter såsom tobisgrisslan lämpliga boplatser. Naturtypens utbredning kommer att klarläggas vid basinventeringen men förekommer längs en stor del av stränderna i området.

Naturtypen är känslig för kraftig störning varför allt för mycket tramp från exempelvis det rörliga friluftslivet bör undvikas. Naturtypen är dock beroende av störningen som orsakas då vågorna slår mot stranden. I vissa fall uppstår problem till följd av övergödningen då stora mängder ruttande alger kastas upp på stränderna. Utsläpp av olja eller andra kemikalier kan förstöra naturtypen.

1620 – Skär och små öar i Östersjön (660,3 ha)

Björns skärgård består av en mängd små öar och skär i varierande storlek och med varierande vegetation – allt från små renspolade klippor till trädbärande öar. De minsta öarna är i regel trädlösa och utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. Flera öar hyser stora och viktiga kustfågelkolonier. Vegetationen består här av arter som är anpassade till torka, solexponering, vind- och saltpåverkan samt frånvaron av egentlig jordmån. Lavfloran är artrik och särpräglad. Vegetationen på vissa öar är starkt påverkad av kvävet från fågelspillning. Av den marina delen av naturtypen är större delen tämligen grunt (< 5 meter) och exponerat varför man kan förvänta sig hårdbottnar med ett väl utvecklat blåstångsbälte nedanför isnötningsgränsen. Djuputbredningen av blåstången är oklar då inga dykinventeringar gjorts i området. Ovanför blåstångsbältet finns en zon dominerad av grönslick, brunslick eller ullsläke beroende på årstid. Djupare än blåstången växer antagligen bl.a. kräkel, fjäderslick och ishavstofs.

De små öarna och skären är ofta viktiga häckningsplatser för fåglar vilket gör dessa mycket känsliga för störningar orsakade av människor där höga svallvågor från båtar och rörligt friluftsliv är ett par exempel. Förekomst av mink kan slå ut hela fågelkolonier. Utsläpp av olja och kemikalier slår mycket hårt mot naturtypen och dess typiska arter.

1630 – *Strandängar vid Östersjön (11,64 ha)

Längs med stränder där jordtäcket är lite tjockare förekommer havsstrandängar som tidigare kan ha hävdats genom slåtter eller bete. Dessa gräsmarker är artrika med flera arter som inte finns i andra miljöer. Vegetationen är påverkad av landhöjningen och är tydligt zonerad med stark påverkan från översvämmande saltvatten i de nedre delarna. Hävdade strandängar är en viktiga för bl.a. våtmarksfåglar. Inom området finns inte längre någon betes- eller slåtterhävd men grågåspopulationen bidrar till snaggade gräsmarker på en del håll och på andra håll ger isens rörelser en sådan störning att endast ört- och gräsvegetation klarar sig.

Strandängarna är beroende av kontinuerlig hävd för att inte växa igen men alltför intensivt betestryck kan påverka den karaktäristiska floran och faunan negativt. De bör hävdas ända ut i strandlinjen. Strandängar bör hållas fria från igenväxningsvegetation, träd och buskar och är även känsliga för ökad näringsbelastning.

4030 – Torra hedar (11,38 ha)

Naturtypen består av torra till friska hedar på näringsfattiga jordar, betingade av bete, bränning m.m. Naturtypen kan vara dominerad av ljung, annat ris, gräs, eller en kombination av dessa. Hedar med hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt hävd, i form av återkommande röjning eller bränning, samt ett visst mått av

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

markstörning. Inom området finns inte längre någon betes- eller slåtterhävd men grågåspopulationen bidrar till snaggade gräsmarker på en del håll.

I naturtypen får inte förekomma gödsling, stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.

8230 – Hällmarkstorräng (46,18 ha)

Växtsamhällen med torktåliga arter av kärlväxter, lavar och mossor på silikatrika hällmarksytor. Hällarna är tidvis mycket torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäckte som maximalt får täcka 50 % av ytan. Ytorna är främst plana och överskrider inte 30° lutning och består oftast av näringsfattiga graniter och gnejser.

Naturtypen förekommer i huvudsak i områden med någon typ av störning, t.ex. bete. Kärlväxter som fetbladsväxter, styvmorsviol, tjärblomster, bergglim och mandelblom karakteriserar naturtypen. De artrikaste och värdefullaste exemplen förekommer i öppna betesmarker, kust- eller åkerlandskap.

Hällmarkstorrängar är känsliga för ändrad markanvändning, till exempel upphörd slåtter eller bete. Även övergödning och användning av bekämpningsmedel har en negativ påverkan på flera av arterna.

9010 – *Taiga (15,21 ha)

Skogar som mestadels ligger över tremetershöjdkurvan hör till taiga eller näringsrik granskog. Taiga förekommer med granskog, tallskog och blandskog. Den vanligaste typen är granskog av blåbärsristyp, ibland med inslag av örttyp. Vanliga arter i fältskiktet vid sidan av risen är blåsippa, skogskovall, harsyra, skogsstjärna, ekorrbar, stinksyska och skogsnäva. Mer ovanliga arter är ögonpyrola, nästrot, myskmadra och trolldruva.

För naturtypens känslighet, se andra skogstyper.

9030 – *Landhöjningsskog (11,24 ha)

På en del av öarna i Björns skärgård förekommer naturliga skogar som är första generationens skog efter det att marken steg upp ur havet. Naturtypen inrymmer hela den naturliga busk- och skogssuccession som uppkommit genom landhöjningen i relativt sen tid. Typen omfattar olika barr-, löv- och blandskogar samt busksnår och våtmarker på stränder. De olika successionsstegen kan ofta följas med början från strandängen, förbi strandsnår och sumpskogsdungar, till örtrika skogspartier och fattiga barrskogar. Naturtypens utbredning kommer att klarläggas mer exakt vid basinventeringen.

Naturtypen är känslig för störningar i den naturliga dynamiken som genom stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar, brand och isskruvning i strandkanten gett förutsättningar för ett stort inslag av lövträd och viktiga strukturer såsom död ved och en flerskiktad vegetation. Alla typer av skogsbruksåtgärder med avverkning, gallring, plantering, dikning etc. kan skada denna obrutna primärsuccession.

9050 – Näringsrik granskog (3,03 ha)

Enligt definitionen består naturtypen av barrskogar eller blandskogar med gran på näringsrika jordar. Högorter och ormbunkar dominerar, men i torrare partier är lågorter vanligare. Översilade örtrika sumpskogar på sluttande mineraljordar kan ingå. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer.

Naturtypen behöver skydd från produktionsinriktat skogsbruk och exploatering, medan t.ex. bränder och stormfällningar är naturliga delar av skogens livscykel. Brist på dynamiska krafter kan leda till brist på habitat, vilket kan drabba ingående arter negativt. Närvaro av lövträd kräver en naturlig dynamik och begränsade viltstammar. Systempåverkande arter, till exempel klövvilt och bäver, kan påverka förekomsten av löv negativt. Naturtypen är även känslig för hydrologisk påverkan inom och utanför området. Spridning eller utsläpp av gödningsämnen, försurande ämnen, närsalter och miljögifter skadar naturtypen.

1166 – Större vattensalamander (*Triturus cristatus*)

Den större vattensalamandern leker på våren i små till medelstora, permanenta vattensamlingar. Det är ovanligt att vattnen är mindre än 10 m i diameter och grundare än 0,5 m. Lekvattnen bör helst ha en viss vegetation, till exempel förgätmigej, nate och igelknopp. Däremot bör de vara fiskfria, eftersom larverna är utsatta för en kraftig predation från rovfiskar. Lekvatten bör vara solbelysta så att de blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten. Med undantag för lek- och larvperioden lever den större vattensalamandern på land under murkna trädstammar och stubbar, i smågnagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog, men påträffas sällsynt även på öppen mark som till exempel i fuktiga hagar med högvuxet gräs.

Kravet på landmiljöer, fria från mänsklig påverkan, gör arten särskilt känslig för störningar, exempelvis avverkning av gammal lövdominerad skog. Plantering av barrskog eller ökat graninslag i skogarna försämrar artens möjlighet till överlevnad. Den större vattensalamandern är också känslig för igenväxning i och kring av lekvattnen och inplantering av fisk eller kräftor. Arten är också känslig för ändringar i hydrologin där dikningar (även skyddsdikning), dämningar och dränering ofta blir ett problem. Lågt pH-värde (under 5,0) eller att lekvattnet utsätts för övergödning, höga nitrathalter eller låg alkalinitet medför att lekdammarna blir obrukbara för arten.

1355 – Utter (*Lutra lutra*)

Utter lever invid vatten som erbjuder riklig tillgång på lättillgänglig föda året runt och som har tillgång till landområden där den kan vila ostört, föda upp ungar etc. Arten är vintertid beroende av strömmande vatten som ger möjlighet till näringsfångst om sjöarna blir islagda.

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

Utterns föda består mestadels av fisk som t.ex. lake, simpor och karpfiskar, men även groddjur, kräftor, större insekter, fåglar och mindre däggdjur kan ingå i dieten.

Potentiella hot mot arten är ökad belastning av miljögifter, biltrafik, utökad reglering av vattendrag, drunkning orsakad av fasta fiskeredskap samt störningar från det rörliga friluftslivet.

A007 – Svarthakedopping (*Podiceps auritus*)

Svarthakedopping har häckat med enstaka par inom Björns skärgård. Den livnär sig huvudsakligen på evertebrater, samt till en mindre del fisk och grodyngel. Ökad predation av mink, men även kråka m.fl. arter, kan vara en delförklaring till att arten försvunnit från många lokaler under de senaste 30 åren. Under denna period har dessutom skyddet mot predatorer försämrats genom att antalet skratmåskolonier minskat kraftigt.

A038 – Sångsvan (*Cygnus cygnus*)

Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten. Den kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom lämplig och god tillgång på grön växlighet under vintersäsongen. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett mycket begränsat område runt boplatsen. Arten är känslig för störning.

A045 – Vitkindad gås (*Branta leucopsis*)

Den vitkindade gåsen häckar på små, flacka öar där den är skyddad från marklevande rovdjur. Arten fordrar stora, öppna gräsbevuxna ytor för sitt födosök, främst strandängar med kortvuxen eller kortbetad gräsvegetation. Den kräver rast- och övervintringslokaler med gott om lämplig föda (främst gräs) samt möjlighet att övernatta ute på vatten. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen någon km². Arten flyttar mellan häckningsområdena i Sverige och övervintringsplatserna i Holland.

För närvarande finns inget uppenbart hot mot arten och den svenska populationen fortsätter att växa i storlek. Nya häckningslokaler har påträffats kontinuerligt de senaste 20 åren. Konflikter med jordbruket uppstår dock tidvis i områden som hyser starka häckningsbestånd och/eller stora mängder rastande vitkindade gäss på väg till eller från sina häckningsområden på ryska tundran.

A075 – Havsörn (*Haliaeetus albicilla*)

Havsörnen är till stor del knuten till vatten för sitt näringssök (havsmiljö, större insjöar, älvar, vattenmagasin). Under häckningssäsongen är fisk den dominerande födan, men den tar även fågel och medelstora däggdjur. Under övriga delar av året dominerar fågel och fisk, där andelen kadaver är förhållandevis stor. Havsörnen bygger stora, omfångsrika och tunga bon och kräver därför kraftiga träd (i första hand tall) för boets placering. Botrådets medelålder längs ostkusten är minst 160 år och i Lappland 350 år. Havsörnen är mycket störningskänslig vid boplatsen.

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

Havsörnen är känslig för exploatering av häckningsområden genom skogsbruk, fritidsbebyggelse, vindkraftverk etc. Ökad tillgänglighet och störningar vid bona (nya skogsbilvägar och andra vägar, fler fritidsbåtar, snöskotrar, ökat friluftsliv, det fria fisket i fjällen etc.) har negativ påverkan, liksom illegal förföljelse som fortfarande förekommer. Ett högst tänkbart framtida hot är bristen på lämpliga botråd. Mot bakgrund av de lägsta uppmätta åldrarna hos de idag fungerande boträden utgör den sjunkande omloppstiden vid slutavverkningar i Sverige ett hot – det kommer inte att räcka med att spara överståndare vid slutavverkningar av kanske högst 70-åriga bestånd i framtiden.

A119 – Småfläckig sumphöna (*Porzana porzana*)

Den småfläckiga sumphönan häckar vid våtmarker med någorlunda stabilt lågt vattenstånd och inte helt slutet vegetation. Mader med fräken eller högstarr kommer i första hand och i andra hand områden med bladvass eller säv. Vidsträckta våtmarker föredras då det där finns möjligheter till förflyttning vid förändringar i vattendjupet. Födan består av små vatteninsekter och vattenväxter. Måttligt bete gynnar arten då detta ger en mosaikartad tuvig vegetation och då det dessutom förhindrar igenväxning.

Då arten trivs på fuktiga till blöta, gärna något öppna strandängar och våtmarker är den känslig för igenväxning eller uttorkning till följd av dikning och dräneringar, vattenreglering, övergödning samt upphörd hävd.

A127 – Trana (*Grus grus*)

Tranan häckar på sank sjö- eller havsstränder, på våta myrmarker, vid större slättsjöar, i öppna kärr, i sänkta sjöar och andra större eller mindre våtmarker. Ett gemensamt krav, oavsett val av habitat, är att tranorna har möjlighet att bygga boet oåtkomligt för marklevande rovdjur, dvs. alltid omgärdat av vatten. Under häckningstid lever tranorna av rötter, skott och andra vegetabilier samt insekter, blötdjur, grodor, småfisk m.m. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen 1 km².

A177 – Dvärgmås (*Larus minutus*)

Björns skärgård är en rastlokal för dvärgmås. Det finns uppgifter om häckningar, men det råder kunskapsbrist kring häckningarnas framgång.

A190 – Skräntärna (*Sterna caspia*)

I Björns skärgård finns Sveriges största koloni av skräntärnor (ca 100-140 par). Arten behöver tillgång till lämpliga bytesdjur, vilket i svenska vatten främst är abborre, mört och strömming. Den fiskar framför allt i grunda kustområden eller i kustnära (inom 30-40 km) sjöar. Lämplig plats för bobygge är flacka, vegetationsfattiga sandrevlar eller klippöar i havsbandet där den företrädesvis häckar i koloni. Tillgång till områden med minimal mänsklig störning är viktigt. Skräntärnan är rödlistad som sårbar.

Arten är störningskänslig under häckningen (maj-juli/augusti), främst under ruvningsperioden. Mänsklig störning, främst orsakat av friluftsliv (landning av båtar/kajaker på häckningsskär, badande folk, svallvågor etc.) kan få tärnorna att överge sina häckningsplatser. Etablering av mink på de öar eller i de skärgårdsområden där arten häckar är ett akut problem. Försämrade tillgång på lämplig fiskföda i innerskärgårdsområden och kustnära sjöar kan innebära hot mot förnygringen. Igenväxning av träd och/eller buskar på de öar som arten häckar på kan medföra att ön överges.

A193 – Fisktärna (*Sterna hirundo*)

A194 – Silvertärna (*Sterna paradisaea*)

Fisktärnan och Silvertärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör hindras på häckningsplatserna. Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 km² och silvertärnorna inom ett område av i storleksordningen 25 km².

I skärgårdarna medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv lokalt stora störningar. Ohävd och igenväxning av tidigare öppna kust- och skärgårdsområden kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet. Lokalt kan förekomst av mink leda till att arterna försvinner. Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

A222 – Jorduggla (*Asio flammeus*)

Jordugglan är knuten till områden med större sammanhängande ytor öppen mark. Vanliga häckningsmiljöer är myrar och hedar, kalhyggen, kraftledningsgator, strandängar samt stora områden med permanenta ängsmarker eller extensivt bete i jordbrukslandskapet. Häckar även sällsynt i skärgårdsmiljö.

De under en lång period uteblivna eller starkt reducerade smågnagartopporna i norra Sverige har sakta men säkert pressat ner beståndets storlek till en mycket låg nivå. Markavvattning och torrläggning av våtmarker leder sekundärt till igenväxning av öppna marker. Särskilt i södra och mellersta Sverige har många lämpliga häckningsmiljöer förstörts genom dikning. Nedläggning och igenplantering av tidigare öppen mark i skogs- och mellanbygderna i kombination med minskad hävd av kvarvarande öppna marker gör att arealen lämplig häckningsmiljö minskar.

A224 – Nattskärna (*Caprimulgus europaeus*)

Den vanligaste häckningsmiljön är gles, luckig tallskog på sandig mark eller hållmarker. Ofta häckar den i sådana skogar i direkt anslutning till små hyggen, gläntor, brandfält eller torra impediment. Nattskärnan livnär sig huvudsakligen på större nattflygande insekter i öppna områden som gläntor, över mossar, på

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

kalhyggen, i kraftledningsgator och längs skogsomgärdade vägar. Födosöken kan ske uppemot 5 km bort från häckningsplatsen.

A236 – Spillkråka (*Dryocopus martius*)

Spillkråka är rapporterad från Björns skärgård, men närmare upplysningar om populationsstorlek saknas. Spillkråkan är vanligast i barr- och blandskog med högst täthet i gammal högproduktiv blandskog. Reviren är mycket stora, normalt mellan 400 och 1000 ha vilket gör att det i regel ingår en mängd olika miljöer i ett revir. Spillkråkan rör sig lätt över stora områden och återfinns därmed även i fragmenterade områden. För bobygget krävs grova träd av vanligen asp, tall eller björk. Asp skall ha en brösthöjdsdiameter över 30 cm och tall 40 cm. Medelåldern på botallar i Uppland är 170 år och boträden har ofta en sådan dimension att de skulle lämpa sig för örnböns. Tillgången på död ved är en väsentlig faktor för spillkråkan, vars födosök är helt inriktat på vedlevande insekter. Då arten äter mycket hästmyror har spillkråkan lägre krav på den döda veden och stubbar räcker ofta långt. Spillkråkan är något av en nyckelart i skogslandskapet eftersom den årligen hackar ut ett nytt bo som sedan återanvänds av t.ex. knipa, skogsduva, ugglor, tornseglare och fladdermöss.

Spillkråkan är känslig för minskad lövträdsandel, ökad granandel och mera homogena bestånd. Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar. Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnar sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag.

A338 – Törnnskata (*Lanus collurio*)

Törnskatan kräver tillgång på öppna marker med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar (t.ex. nypon, slån eller björnbär) i kombination med öppna partier, t.ex. betade gräsytor.

Arten är känslig för igenväxning med för mycket buskar och träd men kräver samtidigt närvaro av en del buskar, speciellt blommande sådana som drar till sig insekter. Törnskatan missgynnas starkt av närvaron av skator vilka går hårt åt ägg och ungar i boet.

A466 – Sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*)

Arten är knuten till öppna och blöta gräsmarker och är i Sverige numera nästan enbart knuten till kortbetade havsstrandängar och häckar i björns skärgård på öar där grågässen betar gräsvegetationen. Vegetationen får helst inte bli högre än 10-15 cm och närhet till vatten och dyiga stränder är ett huvudkrav. Häckningen påbörjas i april och sedan ungarna blivit flygga i slutet av juni, överges häckningsplatserna. Övriga delar av året tillbringar kärrsnäpporna i marin miljö på långgrunda och dyiga stränder.

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

Den sydliga kärrsnäppan är känslig för igenväxning av strandängsmiljöer eftersom den kräver kortbetade gräsytor för födosök. Det är gynnsamt om det finns en mosaik av olika hårt betade ytor. Arten är också känslig för störning från exempelvis båttrafik och rörligt friluftsliv.

Bevarandemål

1140 - Blottade ler- och sandbottnar

Arealen blottade ler- och sandbottnar ska vara minst 22 ha. Halterna av kväve och fosfor ska vara måttliga, och negativa indikatorer som vass och flytande trådalger ska inte öka i täckningsgrad. Rastande vadare, som till exempel kärrsnäppa, kustsnäppa och större strandpipare, ska förekomma regelbundet.

1150 - *Laguner

1160 - Stora vikar och sund

Arealen laguner samt stora vikar och sund ska vara minst 56 ha respektive 124 ha. En naturlig succession från juvenila flador till glon ska upprätthållas. All muddring och fördjupning av trösklar hindras. En naturlig succession från juvenila flador till glon ska upprätthållas och all muddring och fördjupning av trösklar ska hindras. Ändringar i näringstillförseln får inte ha negativ påverkan på naturtypen. Bottnar grundare än 1,5 m ska ha en påtaglig till riklig bottenvegetation. Gölgrodan ska föryngra sig i området. De arter som är typiska för flada-glo-serien ska finnas kvar i livskraftiga populationer. Exempel på sådana arter är: kransalger, havsnajas, slingor, natar, möjor.

1220 - Sten- och grusvallar

Arealen sten- och grusvallar ska vara minst 9,2 ha. Täckningsgraden av buskar ska vara måttlig och högst enstaka träd får förekomma. Tobisgrissla ska häcka på stränderna och några av de typiska kärlväxtarterna strandkvanne, strandaster, marviol, hundtunga, kärrtörel, saltarv, vejde, strandvial och strandråg ska vara allmänt förekommande.

1620 - Skär och små öar i Östersjön

Arealen skär och små öar i Östersjön ska vara minst 660 ha. Fågelhäckningsöar och sälkobbar ska vara fria från högre buskar och träd och ska inte vara utsatta för predation från mink. Typiska häckfågelarter såsom skrattmå, grågås, roskar, tobisgrissla, strandkata, silltrut, labb, skräntärna, fisktärna och silvertärna ska ha livskraftiga populationer. Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier ska vara försumbar.

1630 - *Strandängar vid Östersjön

Arealen strandängar ska vara minst 11,6 ha. Naturtypen ska som regel vara busk- och trädfri, men enstaka buskar får förekomma. Minst en art av strandmaskrosor ska vara allmänt förekommande.

4030 - Torra hedar

Arealen torra hedar ska vara minst 11 ha. Täckningsgraden av träd och buskar ska vara sparsam till måttlig. Minst två av de typiska kärlväxterna kattfot, fältmalört, stagg, små starrarter, knägräs, backnejlika, backtimjan, ängsvädd, sandmaskrosor vanlig ögontröst eller knippfryle, ska förekomma allmänt över hela området.

8230 - Hällmarkstorräng

Arealen hällmarkstorräng ska vara minst 21 ha. Den öppna karaktären ska bevaras och samt behålla variationsrikedomen av buskar och träd ska behållas. Typiska arter såsom fetbladsväxter, styvmorsviol, tjärblomster, bergglim och mandelblom ska förekomma. De betes- och slättergynnade arterna som finns i området ska finnas kvar i livskraftiga populationer.

9010 - *Taiga

9030 - *Landhöjningsskog

9050 - Näringsrik granskog

Arealerna taiga, landhöjningsskog och näringsrik granskog ska vara minst 15,2 ha, 11,2 ha respektive 3,0 ha. Förekomsten av lövträd ska vara god. Död ved ska vara rikligt förekommande i naturtyperna. De typiska arterna kärrknipprot, kärrvial, nästrot, storrams och sårläka ska förekomma i området.

1166 – Större vattensalamander (*Triturus cristatus*)

Den större vattensalamanderna skall föryngra sig i området och det ska finnas solexponerade, rovfiskfria småvatten.

1355 – Utter (*Lutra lutra*)

Området ska erbjuda lämpliga miljöer för utter, och arten ska regelbundet förekomma.

A007 - Svarthakedopping (*Podiceps auritus*)

Området ska vara en lämplig rastlokal för svarthakedopping och förutsättningarna ska finnas för framgångsrik häckning.

A038 - Sångsvan (*Cygnus cygnus*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst ett par sångsvan.

A045 - Vitkindad gås (*Branta leucopsis*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst ett par vitkindad gås.

A075 - Havsörn (*Haliaeetus albicilla*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst ett par havsörn.

A119 - Småfläckig sumphöna (*Porzana porzana*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst ett par småfläckig sumphöna.

2017-03-31

Dnr: 511-1414-16

A127 - Trana (*Grus grus*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst ett par trana.

A190 - Skräntärna (*Sterna caspia*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av skräntärnor, med minst 200 ungar per år.

A193 - Fisktärna (*Sterna hirundo*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst 60 par fisktärna.

A194 - Silvertärna (*Sterna paradisaea*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst 350 par silvertärna.

A222 – Jorduggla (*Asio flammeus*)

Området ska ge förutsättningar för permanent revir och framgångsrik häckning av minst ett par jorduggla.

A224 - Nattskärna (*Caprimulgus europaeus*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst ett par nattskärna.

A236 - Spillkråka (*Dryocopus martius*)

Minst ett par av spillkråka ska förekomma/häcka i området. Spillkråkan är beroende av mycket gamla och mycket grova träd (vanligen asp, tall eller björk) för sitt bobyggande. Födosöket är helt inriktat på vedlevande insekter i död ved. Området ska därför vara rikt på död ved och gamla, grova träd som inte är trängda eller beskuggade samt ha en hög andel lövträd. Spillkråkans övergivna byhålor används ofta av andra fågelarter, vilket gör spillkråkan till en viktig nyckel för områdets bevarande.

A338 - Törnskata (*Lanus collurio*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst tre par törnskata.

A466 - Sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*)

Området ska ge förutsättningar för framgångsrik häckning av minst fyra par sydlig kärrsnäppa.

Bevarandetillstånd idag

Björns skärgård är idag under reservatsbildning. Skydd genom naturreservatsbildning, med skötsel i linje med de mål och bevarandeåtgärder som anges i bevarandeplanen kommer att stärka eller bibehålla bevarandetillståndet för arterna och naturtyperna.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

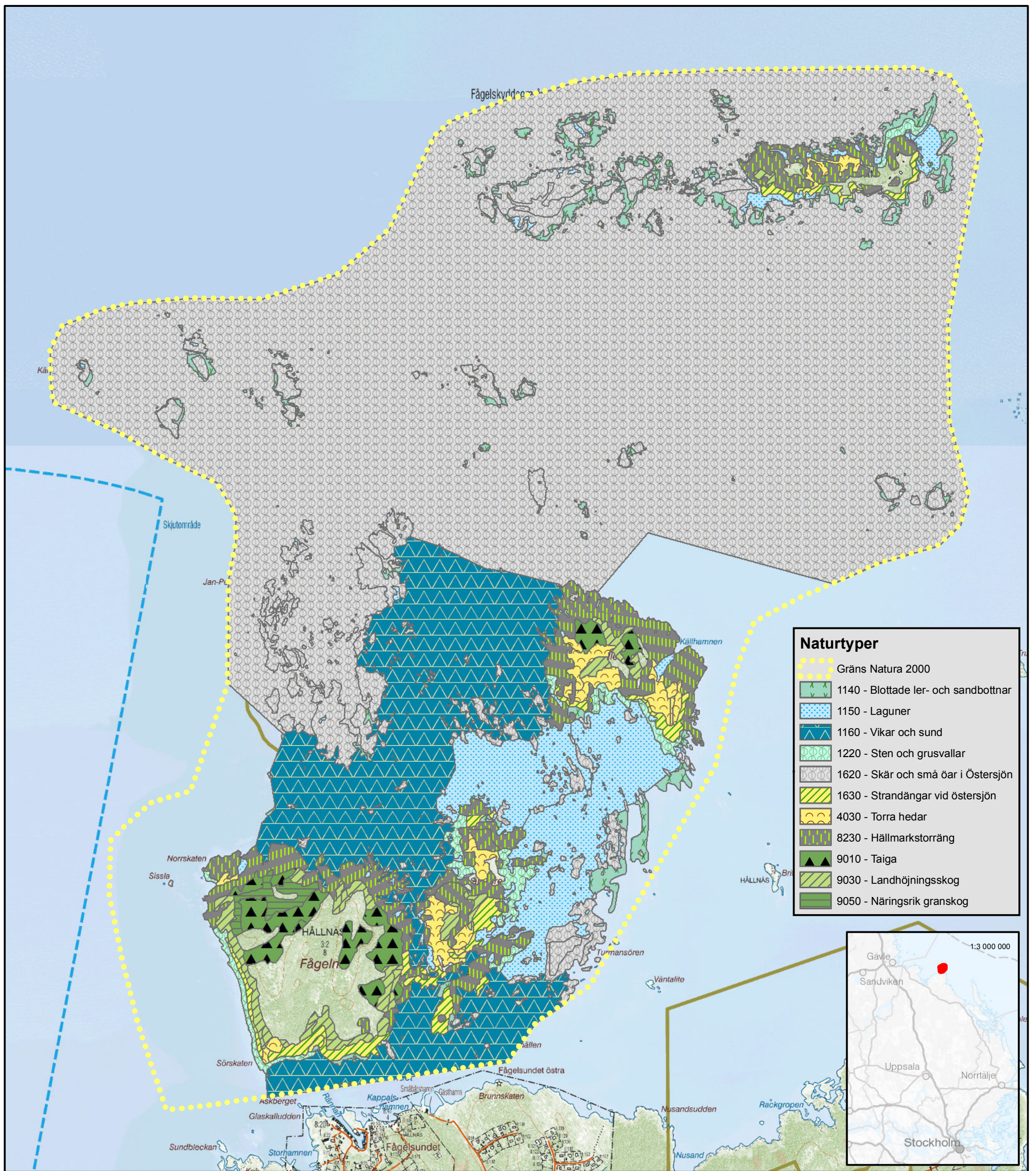
- Förekomst av mink.
- Utsläpp av olja och kemikalier.
- Störningar från båttrafik och det rörliga friluftslivet (t.ex. kajak) på och omkring öar med häckande kustfågel.
- Övergödning av de grunda vikarna och sunden.
- Muddring och borttagande av undervattenströsklar.
- Exploatering och samhällsbyggande, t.ex. täktverksamhet, invallning, uppläggande av muddringsmassor, byggnation, pirar, brygganläggningar, vindkraftverk, ”siktröjning” etc.
- Fiske med redskap som skadar bottenarna.
- Skogsbruk som direkt påverkar de känsliga naturtyperna genom avverkning, gallring, plantering, dikning etc. eller indirekt genom förändrad hydrologi eller hydrokemi vid avverkning eller dikning i naturtypernas omgivning.
- Markavvattning.
- O gynnsam igenväxning av tidigare öppna marker (strandängar, småvatten, fågelskär etc).
- Brist på grova träd för bobygge.
- Brist på död ved.
- Införsel av främmande arter.

Bevarandeåtgärder

- Åtgärder för att minska beståndet av mink.
- Viktiga fågelskär hålls fria från uppväxande träd och buskar.
- Hävdberoende naturtyper bör hävdas regelbundet och hållas fria från igenväxningsvegetation.
- Naturvårdsanpassad skötsel i de av skogsbruk påverkade delarna för att på sikt kunna få skog med naturskogskaraktär.
- Reglera båttrafiken vid behov för att minimera störning.
- All muddring bör förbjudas, utom rädda in till hamnen på Björn.

Bilaga

1. Naturtyper enligt Natura 2000.

0 230 460 690 920
Meter

1:16 000

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen

Bilaga 1. Naturtyper enligt Natura 2000.
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
Bevarandeplan 2017-03-31,
dnr 511-1414-16.
Natura 2000-området Björns skärgård,
SE0210280, Kommun: Tierp.